

Драгослава Родаљевић
Народна библиотека Ужице
dragoslavaue@gmail.com

Бојана Маринчић
Народна библиотека Ужице
boky@gmail.com

Биљана Давидовски
Народна библиотека Ужице
biljana.davidovski@gmail.com

ДАНИ БИБЛИОТЕКА И БИБЛИОТЕКАРА У НОВОМ САДУ (5. и 6. март 2020. године)

Градска библиотека у Новом Саду и Новосадски сајам у оквиру Сајма књига организовали су дводневну стручну и научну конференцију „Културно стваралаштво и национални идентитет”. Пре почетка конференције одржан је форум БДС-а¹ у сарадњи са Градском библиотеком у Новом Саду, Новосадским сајмом књига и Подружницом БДС-а за Јужнобачки округ на тему: „Специфичности и проблематика у раду општинских библиотека”.

На Форуму БДС-а разматрани су актуелни проблеми општинских библиотека почев од просторног и кадровског питања до дигитализације и регистрације старе и ретке билиотечке грађе. У току дискусије наведене су могућности како мале библиотеке са скромним људским ресурсима могу удовољити високим захтевима у наведеним областима. Председник БДС-а је у закључцима издвојио четири кључне теме, у оквиру којих треба пронаћи адекватна решења. Прва тема тиче се кадровских питања и компликованих процедура у запошљавању адекватног кадра. Друга тема била је однос матичних библиотека према мањим библиотекама, који би

¹ Више о форуму погледати на <https://bds.rs/2020/03/odrzan-forum-o-opstinskim-bibliotekama> (преузето 25. 9. 2020).

требало да буде изграђен на подршци и помоћи у сваком погледу (стручном, кадровском и техничком). Дигитализација, као трећа тема, треба да буде синхронизован процес од националних до општинских библиотека. На крају дискусије покренута је тема пројектног финансирања и помоћ матичних библиотека у овој области.

По завршетку Форума, одржана је стручна и научна конференција: „Културно стваралаштво и национални идентитет”. Уводна предавања бавила су се темом конференције кроз историјску, друштвену, економску и савремену призму, при том наглашавајући улогу библиотека у промовисању и очувању културног стваралаштва и националног идентитета. Изложена су три уводна предавања. Прво предавање имао је др Адам Софронијевић (Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд), под називом: „Културно стваралаштво и национални идентитет у ери вештачке интелигенције: да ли работи уче српски?” У предавању је истакнуто да је ера вештачке интелигенције увелико почела и да ће њен утицај на развој друштва бити 6%, док је цео информационо-технолошки сектор имао удела са 1,2%. Наводи се да примена робота све више расте у различитим областима. Користе се за компоновање музике за игрице, за филмове или сликање као најсложенију активност. Роботи прво памте огромне базе података из одређене области, а онда по унапред задатом критеријуму у делићу секунде нуде решења. Њихова предност је у томе што могу брже и тачније да комбинују од човека (од унапред познатог садржаја) док једино човек може да креира нови садржај. Закључак је да су работи интелигентнији, поузданији и ефикаснији од човека, али нису креативнији у смислу емотивног израза у уметности. Као доказ навео је пример композиције коју је направио робот. Када су је слушали врхунски слухисти, музичари, нису могли да препознају да је то дело машине. Слична је ситуација и са језиком. Да се не би догодило да работи не говоре српски, сада се пуни језичка база из које ће научити дух језика, логичку језичку конструкцију сродну нашем језику и користити је у комуникацији на српском.

Проф. др Горан Пузић, академик СКАИ,² бавио се темом: „Културно стваралаштво и национални идентитет кроз призму економије”. У закључку је истакнуто да је културно стваралаштво

² Српска краљевска академија иновационих наука- <http://www.skain.rs/>

значајно за наш национални идентитет и да се у ову област морају улагати средства, плански и дуготрајно. У трећем излагању „Култура и национална самобитност Срба у Црној Гори” говорио је Мирослав Алексић (Библиотека Матице српске). У раду су изнети писани докази из 14, 15. и 16. века, да су учени људи који су живели или су пореклом са територије данашње Црне Горе себе сматрали Србима.

Од 15 часова уследиле су три радне сесије. У првој сесији излагачи су били из Београда, Невесиња, Крагујевца и Краљева. Јасмина Нинков и Марјан Маринковић (Библиотека града Београда) презентовали су програме којима се доприноси очувању културног идентитета. Татјана Јанковић и Виолета Јовичинац Петровић (Народна библиотека „Вук Караџић”, Крагујевац) имале су излагње на тему: „Промоција културног наслеђа кроз презентацију три ретке књиге из 17. века на латинском језику”, а Зоран Кисић из Невесиња учеснике је упознао са књигом „Немањићи: владари и време српског средњег века”. Колегинице из Краљева бавиле су се промоцијом културног наслеђа у локалној заједници. Нина Раденковић је излага на тему „Ка светионику културног наслеђа” а Данка Спасојевић је говорила на тему: „Угрожености културног идентитета”. У раду је указала на проблем вредновања поезије као културног наслеђа. Иако има позитивне оцене савремене књижевне критике, поезија тешко налази пут до читаоца. Библиотека је спровела истраживање чији резултати су показали да је за 80 % корисника непознаница да библиотека има издавачку делатност. Резултат истраживања указује на потребу суштинске промене у маркетингу и промоцији ове делатности као и других делатности установе.

Другу сесију чинила су четири излагања, а излагачи су били из јавних библиотека Ужица, Вршца, Јагодине и Библиотеке Матице српске. Бојана Маринчић, Драгослава Родаљевић и Биљана Давидовски (Народна библиотека Ужице) представиле су програме који доприносе промоцији културног наслеђа код младих у локалној заједници. Иван Стојановић (Градска библиотека Вршац) представио је улогу Вршачке српске читаонице у очувању националног идентитета, а Нада Димитријевић и Сузана Танасијевић (Народна библиотека „Радислав Никчевић”, Јагодина) говориле су о значају градитељства Момира Коруновића у очувању националног стила у међуратној архитектури. Златко Хамовић (Библиотека Матице

српске) истакао је значај писаног стваралаштва српских аутора кроз историју у очувању националног идентитета.

Трећа сесија почела је излагањем Љубице Петковић (Градска библиотека Нови Сад) о улози језика и писма у културном и националном идентитету, а Драгана Петрић и Душанка Папић из Бачке Паланке говориле су о значају завичајних фондова у очувању културне баштине. Сања Бундало (Јавна библиотека „Бора Станковић”, Врање) указала је на значај стваралаштва др Јована Хаџи-Васиљевића, у очувању духовности свог народа. Веома је било интересанто предавање Марије Ристић (докторанд Филозофског факултета, Универзитета у Београду), које се тицало визуелних елемената српског националног идентитета у стрипу „Хијеронимус Бош”. Закључно излагање „Одговорност установа културе у очувању културног и националног идентитета” имала је мр Милица Кирћански, организатор скупа (Градска библиотека у Новом Саду).

У петак 6. марта одржан је акредитовани семинар „Претраживање дигиталне колекције – формирање, приступ и претраживање: теоријски и практични приступ”, а предавач је био др Адам Софронијевић. У оквиру семинара полазници су имали прилику да се упознају са пројектом „Претражива дигитална библиотека”, која је доступна на сајту (претражива.срб или pretraziva.rs). Скенирани материјали у дигиталним збиркама обрађују се на начин да буду претраживи по целом тексту, наслову и сликама. Предности Претраживе дигиталне библиотеке над досадашњим су у следећем:

1. Претражива у сваком сегменту текста;
2. Доступна је свима (у слободном приступу);
3. Сви материјали на платформи су машински читљиви, што значи да су доступни и роботима. Роботи пишу на свим језицима (осим на српском, за сада). Дигитализована грађа је ефективно, трајно чување материјала. Роботи ће уз помоћ ње добро научити српски, а затим ће моћи да обрађују материјале без умора. Дакле, предност у раду робота је што могу да обраде већу количину материјала за много краће време, по задатим параметрима, него човек. Осим тога рад робота је ефикаснији и јефтинији;

4. Прегледање дигитализоване грађе у иностранству важно је због опстанка нашег националног идентитета.

Систем Претраживе дигиталне библиотеке велики је, сложен и скуп. Препорука је да мање библиотеке користе ресурсе већих библиотека, а да саме раде одабир грађе за дигитализацију и скенирање. Лиценце за обраду текста су скупе и за сада Република Србија плаћа две лиценце за Народну библиотеку Србије и две за Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић” у Београду. Библиотека Матице српске је сама набавила две лиценце. Посебно треба обратити пажњу и регулисати ауторска права уговорима пре дигитализације грађе уколико није дошло до престанка имовинских права аутора по *Закону о заштити ауторских и сродних права*.

Присутни библиотекари на овом стручном и научном скупу обогатили су своја сазнања о иновацијама у библиотечкој струци код нас и у свету, а која се тичу примене вештачке интелигенције и роботике у значајним сегментима савременог друштва. Са ове тачке гледишта тешко да можемо предвидети крајње исходе развоја друштва знања. Примена робота у индустријској производњи траје деценијама, али нисмо очекивали да ће развој у овој области омогућити њихову примену у култури и уметности. Захваљујући нашим врсним стручњацима у библиотекарству и информационо-технолошком сектору друштво је на време предузело мере како би културна баштина и наш национални идентитет нашли своје место у ери вештачке интелигенције.